

autism&uni

Hyvien käytäntöjen opas autismin kirjoon kuuluvien
opiskelijoiden tukemiseksi korkeakouluopinnoissa

OPAS 1

Hyviä käytäntöjä korkeakoulujen hallinnolle ja ylemmän tason henkilöstölle

**Joka sadas
ihminen on
autismin
kirjolla**

Johdanto

Autismista

Autismi on yhdistelmä synnynnäisiä ominaisuuksia, joka vaikuttaa siihen, miten ihminen kommunikoi ja on vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin ja ympäristöönsä. Autismin yhteydessä puhutaan yleensä autismin kirjosta, koska se vaikuttaa eri ihmisiin eri tavoin. Huomattava osa autismin kirjoon kuuluvista ihmisistä on älykkyydeltään normaalilla tai tavallista korkeammalla tasolla ja siten akateemisesti pystyviä, joskin joillakin on autististen piirteiden lisäksi oppimisvaikeuksia.

Autismiin voi liittyä ajattelua tai käytöstä, joka vaikuttaa tarpeettoman jäykältä tai toistavalta, vaikeuksia ymmärtää sosiaalista vuorovaikutusta, keskittymisvaikeuksia sekä epätavallista tiedon käsittelyä.

Toisaalta monilla autismin kirjon henkilöillä on erityisiä vahvuuksia, kuten kykyä keskittää huomiota intensiivisesti, keinoja epätavalliseen ongelmanratkaisuun tai taitoa huomata virheitä, jotka voivat jäädä muilta huomaamatta. Autismin kirjon ihmisten ammatillisia vahvuuksia on alettu tunnistaa ja hyödyntää kansainvälisessä liike-elämässä yhä paremmin.

01

Terminologiaa koskeva huomautus

Tässä oppaassa käytetään ilmaisuja "autismin kirjon henkilö" ja "autismin kirjoon kuuluva henkilö". Englanninkielisissä maissa ilmaiset "autistic" tai "person with autism" ovat vakiintuneet koko autismin kirjon kattavaksi ilmaisuksi, kun taas Suomessa ja joissakin muissa Euroopan maissa käytetään laajalti Aspergerin oireyhtymään (AS) viittaavia termejä - esim. "AS-henkilö" - kun puhutaan itsenäiseen elämään ja opiskeluun kykenevistä henkilöistä, joilla ei ole huomattavia laaja-alaisia oppimisvaikeuksia. Koska AS on todennäköisesti poistumassa käytöstä virallisena diagnoosikategoriana, samalla kun "autistinen" voi aiheuttaa virheellisiä mielleyhtymiä ja väärinkäsityksiä, puhumme autismin kirjosta.

Autism&Uni – projektista

Autism&Uni on EU-rahoitteinen viidessä maassa toiminut yhteisprojekti. Projektin tavoittena oli tukea yhä useampia autismin kirjon nuoria pääsemään osallisiksi korkeakoulutuksesta ja suoriutumaan opinnoistaan menestyksekkäästi.

Koska halusimme ottaa selvää autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden tarpeista ja tavoitteista sekä nykyisistä hyvistä käytännöistä, järjestimme kyselyn, keskustelimme opiskelijoiden kanssa heidän kokemuksistaan, teimme kartoituksen tutkimuksista ja ammatillisesta kirjallisuudesta, sekä selvitimme autististen lasten ja nuorten opintoihin liittyviä säännöksiä ja lainsäädäntöä Euroopassa. Selvityksemme mukaan autismin kirjoon kuuluvat opiskelijat kohtaavat useita haasteita liittyen korkeakouluopintojen aloittamiseen ja niissä menestymiseen.

Autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden kohtaamia haasteita

Asianmukaisen tuen puute

- Asianmukainen tuki puuttuu opintojen alusta lähtien
- Huomiota kiinnitetään autismiin liittyviin toimintarajoitteisiin, eikä niinkään vahvuuksiin
- Kohtuullisia mukautuksia, autismin kirjoon kohdistuvia erityispalveluja ja henkilökohtaisia tukitoimia ei saa johdonmukaisesti

Sosiaalinen ja fyysinen ympäristö

- Vaikeus ymmärtää kirjoittamattomia sosiaalisia sääntöjä vuorovaikutuksessa opetushenkilökunnan ja muiden opiskelijoiden kanssa
- Vaikeus sietää taustamelua, valaistusta, väkijoukkoja tai muuta opiskeluympäristöön liittyvää aistikuormitusta
- Vaikeus käsitellä uuteen asuinpaikkaan usein liittyvää sosiaalista eristyneisyyttä.

Epärealistiset odotukset

- Ei selkeää käsitystä siitä, millaista korkeakoulussa opiskelu todellisuudessa on
- Ei selkeää käsitystä opiskeltavien aiheiden ja kurssien sisällöistä
- Odotukset omaa suoriutumista kohtaan ovat yhtä korkealla kuin toisen asteen opinnoissa
- Liian optimistiset käsitykset opiskelutoverien kiinnostuksen kohteista ja omistautumisesta opinnoille

Tehtävänantoihin liittyvät haasteet (vaikka itse asiassäilytö olisi hyvin hallussa)

- Vaikeus ymmärtää monitulkintaisia ja avoimeksi jääviä tehtävänantoja
- Puutteellinen kyky hahmottaa, minkä takia jokin asia on tehtävä
- Vaikeudet oman työn suunnittelussa ja tarkistamisessa
- Epävarmuus siitä, kuinka paljon aikaa annetun tehtävän suorittaminen vaatii

Siirtymävaihe aikuisuuteen on haastavampi kuin keskiver-to-opiskelijalla

- Muuttaminen lapsuuden kodista omilleen tuottaa vaikeuksia
- Ajanhallinta ja uusien rutiinien luominen on tavallista vaikeampaa
- Omien etujen ajaminen on vierasta

"Mikä olisi estänyt
opintojeni keskeytymisen?
Diagnoosi. Itsetuntemus.
Asianmukainen riittävä
tuki."
(entinen opiskelija, Alankomaat)

Autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden kohtaamia haasteita

Luonnollisesti monet näistä haasteista ovat tuttuja kenelle tahansa uudelle opiskelijalle. Useimmat heistä voivat kuitenkin sopeutua varsin nopeasti ja saada tukea ystäviltään, kun taas autismin kirjoon kuuluvalle opiskelijalle samat haasteet voivat johtaa ahdistukseen, eristäytymiseen ja masennukseen, ja lopulta he voivat joutua keskeyttämään opintonsa kokonaan.

Tämä on selkeästi valtava menetys eurooppalaiselle yhteiskunnalle ja taloudelle, sillä monilla autismin kirjon nuorilla olisi tarjota erityisiä vahvuuksia, kuten vahvaa omistautumista ja keskittymistä valitsemaansa oppiaiheeseen, yksityiskohtien tajua, sitoutumista sääntöihin, korkeaa työmoraalia ja taipumusta loogiseen ja rationaaliseen ajatteluun.

Ota käyttöön ilmaiset verkkomateriaalimme

04

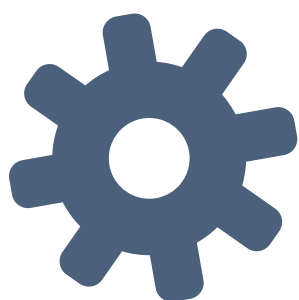
Oppaan lisäksi Autism&Uni -projekti kehitti verkossa toimivan työkalupakin, jota on mahdollista käyttää opiskelijoiden tukemiseksi tärkeän siirtymävaiheen aikana. Työkalupakki on saatavilla useilla kielillä ja se on mukautettavissa kunkin oppilaitoksen tarpeisiin, ympäristöön ja tukijärjestelmiin.

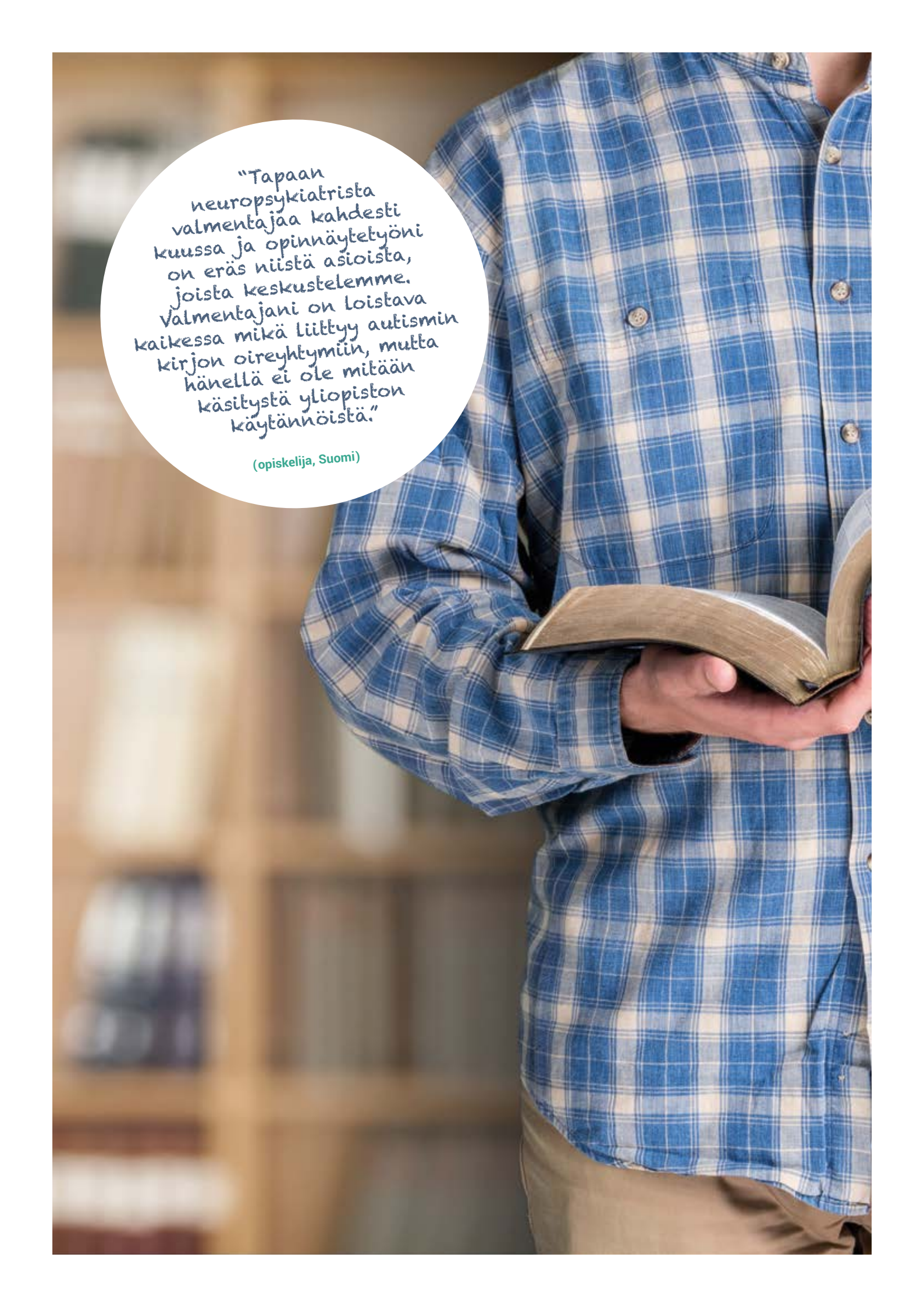
Lisätietoa saat sivustolta www.autism-uni.org/toolkits.

Sisällysluettelo

Johdanto.....	01
- Autismista	01
- Autism&Uni –projekti	02
- Autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden kohtaamia haasteita.....	03
Tästä oppaasta.....	07
Hyviä käytäntöjä korkeakoulujen hallinnolle ja ylemmän tason henkilöstölle	11
- Taustaa	11
- Miksi tämä on ongelma?.....	13
- Mitä asialle voidaan tehdä?	13
- Pohdittavaa	18
- Välitön vaikuttaminen.....	20
Tapauskuvauksia ja hyödyllisiä linkkejä	23
Kiitokset	26
Lähdekirjallisuus.....	28

"Tapaan
neuropsykiatrista
valmentajaa kahdesti
kuussa ja opinnäytetyöni
on eräs niistä asioista,
joista keskustelemme.
Valmentajani on loistava
kaikessa mikä liittyy autismiin
kirjon oireyhtymiin, mutta
hänellä ei ole mitään
käsitystä yliopiston
käytännöistä."

(opiskelija, Suomi)

Tästä oppaasta

Tämä opaskirjanen on toteutettu autististen opiskelijoiden, heidän vanhempiansa, korkeakoulujen tuutorien, opettajien ja autismin kirjon nuorten tukihenkilöiden avulla. Se kokoaa yhteen löydökset keskeisimmistä hyvistä käytännöistä erityisesti projektiin osallistuneista maista, eli Iso-Britanniasta, Suomesta, Alankomaista, Puolasta ja Espanjasta. Kaikki sitaattit ovat peräisin kyselyistä ja haastatteluista, jotka toteutettiin edellä mainituissa maissa vuoden 2014 aikana.

Eurooppalaisissa korkeakouluissa on käytössä muun muassa seuraavanlaisia palveluja ja mukautuksia autismin kirjioon kuuluville opiskelijoille (nämä ovat vain esimerkkejä):

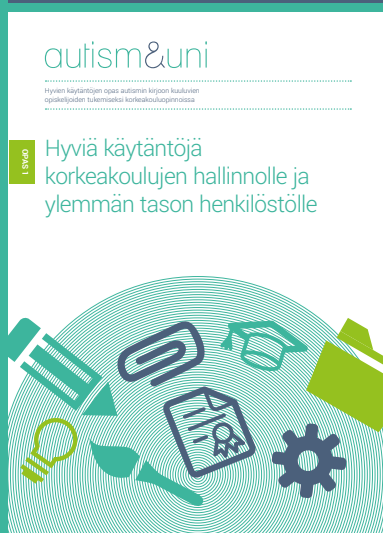
- Tarvearviointi- ja tukisuunnitelmia, joita korkeakoulujen vammaispalvelutiimit kokoavat
- Henkilökohtaista mentorointia tai valmennusta
- Erityistä tukea opinto-ohjaajilta ja opiskelijapalveluilta, mukaan lukien ylimääräistä aikaa opintojen suunnitteluun ja opiskelijan tarpeita koskevan tiedon välittämistä opetushenkilökunnalle
- Henkilökohtaisia tai ryhmätapaamisia autismin kirjon opiskelijoiden tarpeisiin erikoistuneiden opinto-ohjaajien tai opintopsykologien kanssa
- Vaihtoehtoisia tapoja suorittaa kursseja, jotka sisältävät ryhmätöitä tai suullisia näyttöjä
- Ylimääräistä aikaa ja erillisiä huoneita tenttejä varten
- Mahdollisuus käyttää tietokonetta tenttivastauksen kirjoittamiseen
- Mahdollisuus käyttää tukihenkilön apua monitulkintaisten tenttikysymysten tai tehtävänantojen selventämiseksi
- Kaikkien luentomateriaalien pitäminen opiskelijoiden saataville etukäteen
- Mahdollisuus äänittää luentoja
- Nimettyjä istumapaikkoja ja tietokoneita luentosaleissa ja luokkahuoneissa
- Apuohjelmistoja asennettuna oppilaitoksen tietokoneille
- Karttoja, kirjallisia ohjeita tai muuta apua suunnittamiseen korkeakoulun alueella ja rakennuksissa
- Alennusta lukukausimaksuista
- Erityisjärjestelyjä asumispalveluissa

Tieto siitä, kuinka autismin kirjioon kuuluvia opiskelijoita voi parhaiten, ei kuitenkaan ole yhtenäistä Euroopan maissa, ja vaihtelua on myös maiden sisällä eri oppilaitosten välillä. Paikka paikoin on onnistuttu luomaan hyviä käytäntöjä, ja tämän oppaan tarkoituksena on edistää niitä ja samalla parantaa autismin kirjioon kuuluvien opiskelijoiden asemaa.

Kuinka opasta käytetään

Mikään yksittäinen toimintatapa ei sovi kaikille. Siksi olemme kehittäneet kolme erillistä opasta erilaisille ammattilaisille, joiden tehtävänä on tukea autismin kirjoon kuuluvia opiskelijoita korkeakouluissa.

Opas 1: Korkeakoulujen hallinnolle ja ylemmän tason akateemiselle henkilöstölle

Tämä osuus on suunnattu korkeakoulujen päättäjille ja ylemmän tason akateemiselle henkilöstölle. Sen tarkoituksena on antaa näyttöön perustuvaa tietoa siitä, kuinka korkeakoulun linjauksia ja käytäntöjä voisi kehittää niin, että ne tukisivat autististen kirjoon kuuluvien opiskelijoiden osallisuutta ja suoriutumista.

Opas 2: Korkeakoulujen opettajille ja tuutoreille

Tämä osuus oppasta on tarkoitettu korkeakoulujen opetushenkilökunnalle. Olemme koonneet yhteen selvityksiimme perustuvia käytännöllisiä vinkkejä, joiden avulla opetuksen käytäntöjä voi kehittää niin, että ne edistävät autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden osallisuutta. Oppaan neuvot voivat tarjota tukea myös parempaan vuorovaikutukseen autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden kanssa.

Opas 3: Opiskelijoita tukeville ammattilaisille korkeakouluissa ja niiden ulkopuolisissa organisaatioissa

Tämä osuus on tarkoitettu ammattilaisille, jotka toteuttavat tukipalveluja autismin kirjoon kuuluville opiskelijoille. He voivat olla osa korkeakoulun vammais-tyimiä tai työskennellä jonkin ulkopuolisen palveluntuottajan palveluksessa. Tarjoamme selvityksiimme perustuvia ideoita sekä tietoa hyvistä käytännöistä Euroopan maissa. Näiden avulla teidän on helpompi tarjota tietoa ja tukea opiskelijoille, sekä kehittää ammatillista osaamistanne.

Kuinka opasta käytetään

Jokaisen oppaan anti on tiivistetty **“pohdittavaa”**- osioon, eli oivalluksiin ja ideoihin, joiden avulla voitte saada aikaan positiivisia muutoksia ja jakaa hyviä käytäntöjä kollegoiden kanssa, sekä **“välitön vaikuttaminen”**-osioon, eli ehdotuksiin siitä, kuinka yksittäinen ammattilainen voi ryhtyä toimeen välittömästi, ilman muiden apua.

Jotkut esimerkit hyvistä käytännöistä eivät ehkä ole suoraan käytettävissä maassanne tai organisaatiossanne. Mikäli näin on, voi käytännöistä ehkä kuitenkin löytää jonkin kantavan periaatteen, joka on sovellettavissa toimintaanne.

Autismin kirjoon kuuluvat opiskelijat, jotka saavat asianmukaista tukea riittävän nopeasti, usein menestyvät ja viihtyvät opinnoissaan. Heidän taitojaan ja kokemuksiaan arvostetaan ja heillä on pääsy luennoille ja kirjastopalveluihin, jotka tukevat heidän erityisiä kiinnostuksen kohteitaan, joten heille tarjoutuu mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä. Seuraamalla tämän oppaan neuvoja voitte auttaa opiskelijoita suoriutumaan mahdollisimman hyvin korkeakouluopinnoissaan.

Jos olet kiinnostunut jostain muusta tämän sarjan oppaasta, vieraile sivustolla www.autism-uni.org/bestpractice

“Lukiossa
muut oppilaat
pilkkasivat minua.
Tätä ei tapahdu
yliopistossa, jossa
opiskelutoverini
kohtelevat minua
arvostaen.”

(opiskelija, Espanja)

“Tapaan neuropsykiatrista valmentajaa kahdesti kuussa ja opinnäytetyöni on eräs niistä asioista, joista keskustelemme. Valmentajani on loistava kaikessa mikä liittyy autismin kirjon oireyhtymiin, mutta hänellä ei ole mitään käsitystä yliopiston käytännöistä.”

(opiskelija, Suomi)

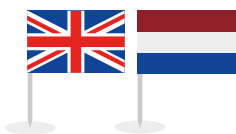
Hyviä käytäntöjä korkeakoulujen hallinnolle ja ylemmän tason henkilöstölle

Taustaa

Diagnoosista ja sen tuomisesta oppilaitoksen tietoon

Tutkimusten mukaan jotkut opiskelijat tietävät olevansa autismin kirjolla, mutta eivät halua tuoda sitä oppilaitoksen tietoon (Baines, 2012; Davidson ja Henderson, 2010; Huws ja Jones, 2008). Tähän voi olla monia syitä, kuten se, että opiskelija ei määrittele itseään vammaiseksi, ei usko olevansa oikeutettu tukitoimiin tai hän haluaa tuntea kuuluvansa muiden opiskelijoiden joukkoon erottumatta liikaa. Lisäksi suuri osa autismin kirjon opiskelijoista, erityisesti naisista ja sukupuoltaan epätyypillisistä ilmaisevista, on vailla diagnoosia aloittaessaan korkeakouluopintonsa.

11

Iso-Britanniassa ja Alankomaissa 0.3-0.4% korkeakouluopiskelijoista ilmoittaa oppilaitokselleen olevansa autismin kirjolla. Muissa maissa asiaa ei ole tutkittu tai osuus on vielä matalampi

Lähde: HESA (2013), Broek ym. (2012)

"Olen haluton kertomaan ongelmistani, koska aikaisemmin kyvykkyyteni opiskella on kyseenalaistettu. Minulta on kysytty, onko yliopisto oikea paikka minulle."
(opiskelija, Iso-Britannia)

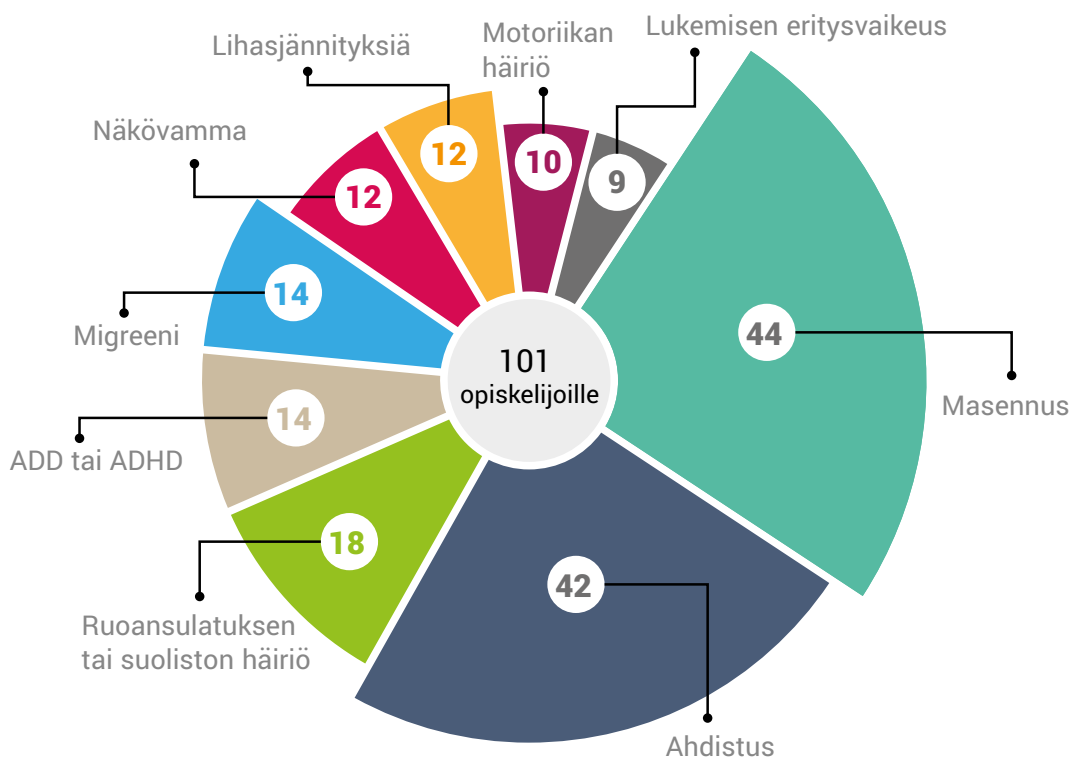
Stereotyyppisten käsitysten karsiminen

Autism&Uni -projektin kartoitukseen osallistuneet opiskelijat ilmaisivat huolta siitä, että he eivät vastaa tyypillisen autismin kirjoon kuuluvan opiskelijan profiilia, jos he olivat esimerkiksi naisia, pystyivät kommunikoimaan selkeästi, jos he eivät näyttäneet aina kamppailevan vaikeuksien kanssa tai jos he identifioituivat seksuaalivähemmistöön kuuluviksi.

Tätä asiaa kuvastaa se, miten autismin kirjoa koskeviin stereotypioihin sopimattomia opiskelijoita kohdellaan henkilökunnan tai muiden opiskelijoiden toimesta sekä se, miten autismin kirjoa usein kuvataan kirjallisuudessa.

Autismin kirjoon kuuluvia opiskelijoita käsittelevässä kirjallisuudessa oletetaan usein, että autismi ja kenties siihen liittyvät oppimisvaikeudet tai mielenterveyden häiriöt ovat ainoa tai keskeisin asia, joka vaikuttaa näiden opiskelijoiden opintomenestykseensä. Autismiin kirjoon kuuluvat opiskelijat kohtaavat kuitenkin hyvin monenlaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat heidän kokemuksiinsa opiskelijoina.

12

Kartoituksen perusteella saadut tiedot siitä, millaisia rinnakkaisdiagnooseja autismin kirjoon kuuluvilla opiskelijoilla oli
Samalla opiskelijalla saattoi olla useampi diagnoosi

Miksi tämä on ongelma?

Oppilaitosten on vaikea tunnistaa niiden opiskelijoiden tuen tarvetta, jotka eivät tuo julki rajoitteitaan tai jotka eivät sovi mihinkään selkeään yksittäiseen oirekuvaan. Siksi nämä opiskelijat voivat jäädä paitsi niistä tukitoimista, joihin he olisivat oikeutettuja ja jotka hyödyttäisivät heitä. Jos mukautuksia tehdään ainoastaan yksilökohtaisesti, sen sijaan että niitä olisi tarjolla kaikille niistä tarvitseville tai jopa kaikille opiskelijoille, diagnoosia vailla olevat ja toimintarajoitensa julkittuomista välttelevät opiskelijat ovat muita huonommassa asemassa.

"Minua edelleen hävettää puhua rajoitteistani useimmille ihmisille, koska en sovi täysin siihen mielikuvaan, joka ihmisillä on autistisista naisista. Kerron asiasta vain lähimmille ystäväilleni ja esimiehilleni."

(entinen opiskelija, Iso-Britannia)

Mitä asialle voidaan tehdä?

Oppilaitosten tulisi korostaa niitä hyötyjä, joita erityistarpeista kertominen voi opiskelijalle antaa, sekä tehdä diagnoosista kertomisesta helpompaa missä tahansa opintojen vaiheessa. Tätä varten pitäisi olla olemassa selkeät, yksinkertaiset ja avoimesti esitellyt käytännöt.

Jos tietoa toimintarajoitteista ja erityistarpeista ei kerätä jo osana hakuprosessia, opintojen alkuinfon yhteydessä tulisi kertoa niiden laitoksen tai tiedekunnan henkilökunnan jäsenten yhteystiedot, joihin voi asiassa ottaa yhteyttä.

Monet seuraavissa kappaleissa ja osioissa kuvatuista ideoista voidaan ottaa käyttöön nopeasti ja niistä on hyötyä kaikille opiskelijoille, oli heillä autismin kirjon diagnoosi tai ei.

Oikea-aikaisen tuen merkitys

Autism&Uni -projektin kyselyissä oli mukana sekä opiskelijoita, jotka olivat keskeyttäneet opintonsa että niitä, jotka olivat suoriutuneet menestyksellä loppuun asti opinnoistaan. Oikea-aikainen tuki tai sen puute oli yksi avaintekijä, joka selitti opinnoissa pärjäämistä.

Autismin kirjoon kuuluvilla opiskelijoilla ei ole useinkaan mitään tukitoimia opintojen alkaessa. Vaikka tukea olisi periaatteessa saatavilla oppilaitoksesta, muista organisaatioista, kunnalliselta tai valtakunnalliselta taholta, ja vaikka oppilaat olisivat siihen oikeutettuja, he eivät ehkä ole saaneet minkäänlaista apua sen hakemiseen. He eivät ehkä edes tiedä, että tukea olisi mahdollista saada.

Hyviin käytäntöihin kuuluu se, että opiskelijoita kannustetaan hakemaan tukitoimia jo hyvissä ajoin ennen opintojen alkamista, samoin kuin kaikkien osapuolten sitoutuminen siihen, että tuet otetaan käyttöön välittömästi opintojen alettua.

14

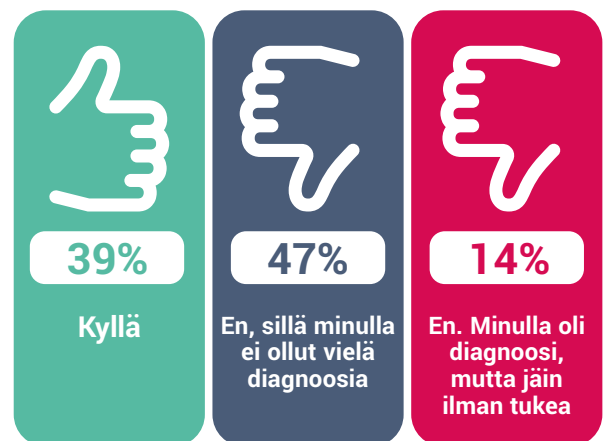
“Kesti kauan kerätä rohkeutta ottaa yhteyttä vammaispalvelutiimiin. Silloin olikin jo liian myöhäistä ja sain tarpeekseni, enkä pystynyt jatkamaan opintojani yliopistossa, koska toimintakykyni oli heikentynyt, enkä voinut hyvin.”

(entinen opiskelija, Iso-Britannia)

Tukitoimista täytyy kertoa avoimesti ja toistuvasti kaikille opiskelijoille, selittäen minkälaisia tukia on tarjolla ja ketkä voivat niitä hakea. Vammaisia opiskelijoita palvelevat työntekijät voivat auttaa opiskelijoita täyttämään hakemuksia, mutta tämä on mahdollista ainoastaan silloin kun opiskelijat ovat tietoisia, että autismin kirjoon kuuluvat opiskelijat ovat oikeutettuja tukeen ja tietävät, kenen puoleen he voivat kääntyä.

Tukien hakeminen on syytä aloittaa hyvissä ajoin erityisesti silloin, kun korkeakoululla ei ole tarjota omia arviointipalveluita tuen tarpeen selvittämiseksi. Jos tarpeelliset lausunnot tuen tarpeesta eivät ole valmiina silloin kun opinnot alkavat, tuen saaminen voi viivästyä, koska terveydenhuoltojärjestelmä toimii hitaasti. Joskus tukien saaminen voi viivästyä myös siksi, että asianmukaiset organisaatiot ovat hyvin kiireisiä lukuvuoden alkaessa.

Saitko tukea opintoihisi?

Niille jotka saivat tukea: Milloin sait sitä?

Jo ennen opintojen alkua

Heti ensimmäisellä viikolla opintojen alettua

Ensimmäisen kuukauden aikana

Ennen ensimmäisen lukukauden loppua

Myöhemmin kuin ensimmäisenä lukukautena

Iso-Britanniassa ja Alankomaissa opiskelijat voivat hakea oppilaitokselta tukipalveluita kun heidät hyväksytään opiskelijoiksi siitä huolimatta, että he saattavat myöhemmin aloittaa eri oppilaitoksessa kuin se, mihin heidät on ensimmäiseksi hyväksytty. Suomessa ja Puolassa opiskelemaan hakevien tulisi keskustella vammaisasiamiehen tai esteettömyysyhteys-henkilön kanssa samaan aikaan kun he hakevat yliopistoon, kysyä opiskelijoiden palveluista ja lähettää virallisia hakemuksia kohtuullisten mukautusten saamiseksi. Samaan aikaan heidän täytyy mahdollisesti ottaa yhteyttä myös valtakunnallisiin tai kunnallisiin viranomaisiin saadakseen palveluita ja tukia.

Interventioita, joista kaikki opiskelijat hyötyvät

Autistismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden odotetaan yleensä sopeutuvan oppilaitoksen ympäristöön, eikä toisin päin, johtui se sitten käytännöllisistä tai taloudellisista syistä. Ympäristö on yleensä suunniteltu keskiverto-opiskelijan tarpeisiin, mikä onkin ymmärrettävää.

Kohtuullisten mukautusten hakeminen voi kuitenkin eristää autistismin kirjoon kuuluvia opiskelijoita tovereistaan, lisätä sosiaalista ahdistusta ja korostaa heidän erilaisuuden tunnettaan (Madriaga, 2010). Sosiaalisesti oikeudenmukaisempi lähestymistapa, joka ottaisi huomioon vammaisten opiskelijoiden toiveet ja vaikeudet, eikä vaatisi erilaisuuden esille tuomista ja erityisten tukitoimien hakemista, hyödyttäisi lähtökohtaisesti kaikkia opiskelijoita. Kaikille sopivan opintojen suunnittelun (Universal Design for Learning, UDL) keskeinen periaate on luoda inklusiivisia oppimisympäristöjä, jotka vastaavat kaikkien opiskelijoiden tarpeisiin ja tarjoavat useita vaihtoehtoisia tapoja menestystä (ks. s. 21).

"Vasta kun aloin laatia omat lukujärjestykseni VASTOIN suosituksia, keskittyen yhteen aihealueeseen per periodi, aloin oppia tehokkaasti."

(opiskelija, Suomi)

Interventioita, joista kaikki opiskelijat hyötyvät

Joitakin tukitoimia voidaan tarjota helposti kaikille opiskelijoille, eikä vain niitä erityisesti hakeneille tai toimintarajoitteistaan ilmoittaneille. Ne edistävät saavutettavuutta ja tyytyväisyyttä kaikille.

1. Joillakin kyselyymme osallistuneilla opiskelijoilla oli mahdollisuus käyttää avustavia tietokoneohjelmia, kuten Mind Mapping -ohjelmia. Leeds Beckettin yliopistossa Britanniassa yleisimmät vammaisille opiskelijoille suositellut ohjelmat ovat käytävissä kaikilla kirjaston tietokoneilla ja kuka tahansa opiskelija voi käyttää niitä vapaasti.
2. Suomessa Satakunnan ammattikorkeakoulussa on kehitetty (yhteistyössä Autismi- ja Aspergerliiton kanssa) tilojen esteettömyyden tarkistuslista erityisesti aistitoiminnan yli- ja aliherkkyyksistä kärsivien ihmisten tarpeisiin. Tämän kaltaiset hankkeet voivat edistää oppilaitosten saavutettavuutta autismin kirjoon kuuluville opiskelijoille.
3. Joissakin korkeakouluissa edellytetään, että kaikki luentodiat ja -monisteet ovat saatavilla vähintään 24 tuntia ennen luentoa. Joissain oppilaitoksissa kaikki luennot myös tallennetaan ja ne ovat myöhemmin katsottavissa. Sen ansiossa oppilaiden ei tarvitse erikseen pyytää luentomonisteita ja muistiinpanoja.
4. Leedsin yliopistossa Iso-Britanniassa tietokanta luokahuoneiden varauksista on julkinen ja linkitetty opiskelijoiden kalenteriin. Tietokantaan sisältyy kuvia ja pohjapiirustuksia, kirjallisia ohjeita luokkiin saapumiseksi ja tietoa käytettävissä olevista välineistä. Tästä on hyötyä huoneita varaaville opettajille, mutta myös autismin kirjoon kuuluville tai ahdistuksesta kärsiville opiskelijoille, jotka kaipaavat tukea luokahuoneiden löytämiseen.
5. Toisinaan luentojen aikataulussa tai opetustiloissa tapahtuu muutoksia. Hyvä käytäntö on ilmoittaa muutoksista hyvissä ajoin. Muistutuksia voi lähettää vielä uudestaan lähempänä tilaisuutta. Autismi kirjoon kuuluville opiskelijoille tällainen tieto on erittäin tärkeää, mutta myös muut opiskelijat hyötyvät siitä.
6. Monet eurooppalaiset yliopistot kannustavat uusia ulkomaalaisia opiskelijoita ja vaihto-oppilaita saapumaan tutustumaan kampukseen viikkoa ennen muita opiskelijoita, jotta he ehtivät rauhassa sopeutua uuteen ympäristöön. Jotkut oppilaitokset, kuten Sheffieldin yliopisto Iso-Britanniassa, kannustavat myös autismin kirjoon kuuluvia opiskelijoita tutustumaan tiloihinsa samaan aikaan ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa. Tämä vaikuttaa paremmin ajoitetulta käytännöltä kuin se, että autistisia opiskelijoita pyydetään osallistumaan kesäopintoihin lomansa aikana. Samaa käytäntöä voisi soveltaa kaikkiin opiskelijoihin, jotka tuntevat tarvitsevansa tavallista enemmän aikaa kampukseen tutustumiseen.

Aistiympäristö

Aistiärsykkeet voivat tuottaa suuria ongelmia. Autism&Uni -projektin kyselyissä opiskelijat toivat toistuvasti esiin ärsyttävän valaistuksen, ruuhkaisat tilat ja vaikeutensa löytää hiljaisia paikkoja, joihin he voisivat vetäytyä stressaantuessaan.

Korkeakoulujen hallinto voisi vaikuttaa tilojen suunnitteluun ja muokkaamiseen esimerkiksi siten, että tilojen akustiikkaa parannettaisiin, suunnistaminen tehtäisiin helpommaksi, tarjolla olisi enemmän osittain tai kokonaan erillisiä työtiloja, ruokaloissa olisi hiljaisia osastoja, valaistus olisi säädettävissä, ja tilat olisivat visuaalisesti selkeitä.

Kohtuullisen hintaisilla rakennusteknisillä muutoksilla voitaisiin lievittää kaikkien opiskelijoiden stressitasoa. Ratkaisut parantaisivat tilojen saavutettavuutta autismin kirjon henkilöiden lisäksi etenkin myös niille opiskelijoille, joilla on näkö- tai kuuloaistin ongelmia, ja kohentaisivat tämän myötä oppilaitoksen julkisuuskuvaa.

"Pelkään, että poikani ei osaa suunnistaa rakennusten sokkeloissa, turhautuu eksyessään ja sitten käyttäytyy sosiaalisesti sopimattomalla tavalla."
(autistisen opiskelijan vanhempi, Puola)

Pohdittavaa

Hyviä käytäntöjä omaksuttaviksi ja jaettaviksi

Nämä ehdotukset keskittyvät koko korkeakoulua koskeviin strategisiin muutoksiin, jotka edellyttävät tukea hallinnon tasolta.

18

- ▶ Varmista, että autismin kirjon oireyhtymiin suunataan yhtä paljon huomiota ja resursseja kuin muihin vammaisiin ja erityisen tuen tarpeessa oleviin ryhmiin silloin kun suunnitellaan esteettömyysstrategioita, vammaisia koskevia käytäntöjä ja henkilökunnan koulutusta
- ▶ Ota selville, mistä on saatavilla paras sisäinen ja ulkoinen asiantuntemus, jota oppilaitoksesi voi hyödyntää ja ota toimintaperiaatteeksi käyttää sitä johdonmukaisesti kehittääksesi yhtenäisiä ja korkeatasoisia käytäntöjä
- ▶ Etsi aktiivisesti autismin kirjoon erikoistuneita asiantuntijaorganisaatioita oppilaitoksesta läheltä ja pyydä näiden edustajia osallistumaan suunnittelukokouksiin ja henkilöstön koulutuksiin
- ▶ Selvitä autismin kirjon aikuisten diagnosointiin ja palvelutarpeen arviointiin liittyvien palveluiden saatavuus maassasi ja alueellasi, ja mukauta oppilaitoksesi käytäntöjä sen mukaisesti. Mikäli tilanne näyttää sitä vaativan, hyväksy oppilaitoksesi oman opetushenkilöstön tai oppilashuollon tekemät tarvearviointit sen sijaan, että vaatisit terveydenhuollon asiantuntijoiden tekemiä arvioita

▶ Osallista autismin kirjon opiskelijoita päätöksenteossa ja suunnittelussa

- ▶ Uusien rakennusten ja palveluiden suunnittelemiseksi siten, että ne olisivat saavutettavia autismin kirjon opiskelijoille
- ▶ Oppilaitoksen käyttämän viestinnän saavutettavuuden arvioimiseksi, mukaan lukien verkkosivut, uusille opiskelijoille jaettava informaatio, siirtymävaiheen toiminnot sekä tiedotus vammaisille opiskelijoille suunnatuista palveluista
- ▶ Olemassa olevien rakennusten ja sisätilojen arvioimiseksi siten, että niitä voitaisiin muokata paremmin saavutettaviksi
- ▶ Hiljaisten tilojen (mieluiten ei monitoimitilojen) luomiseksi joka alueelle kampuksella ja sen varmistamiseksi, että ne on merkitty selkeästi
- ▶ Kuvallisen ja kirjallisen materiaalin tarjoamiseksi, jotta voidaan tukea oppilaitoksen rakennusten ja tilojen helpompaa paikantamista

- ▶ Edistä tietoisuutta siitä, miten oppilaitosympäristön muokkaaminen saavutettavammaksi autismin kirjon opiskelijoille voi vähentää stressiä ja leimautumista, ja kuinka se voi vähentää erillisen henkilökohtaisen palvelun tarvetta sekä viime kädessä hyödyttää kaikkia opiskelijoita ja henkilökuntaa
- ▶ Edistä tietoisuutta siitä, miten oikea-aikainen tuki ja tieto voi mahdollistaa opintojen jatkamista ja helpottaa valmistumista opiskelijoilla, jotka akateemisesta osaamisestaan huolimatta muuten keskeyttäisivät opintonsa
- ▶ Muistuta niistä hyödyistä, joita opiskelija voi saada kertomalla terveyteensä tai opiskeluunsa liittyvistä erityistarpeista jo hakuprosessin tai alkuinformaation vastaanottamisen yhteydessä
- ▶ Jos tietoa vammoista ja toimintarajoitteista ei kerätä jo osana hakuprosessia, sisällytä uusille opiskelijoille annettavaan informaatiomateriaaliin tieto siitä, mihin opiskelija voi ottaa yhteyttä kertoakseen autismin kirjon oireyhtymästään
- ▶ Selvitä, kehen henkilökunnan edustajaan autismin kirjon opiskelija voi olla yhteydessä myöhemmissä opintojensa vaiheissa ja kuka on vammaisasioista vastaava henkilö kullakin laitoksella
- ▶ Rohkaise systemaattista tieton keräämistä autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden määrystä oppilaitoksessasi sekä kohtuullisten mukautusten ja tukitoimien vaikutuksesta heidän opintomenestykseen sekä edistymiseen opintojen jälkeisessä elämässä
- ▶ Solmi yhteyksiä organisaatioihin, tiimeihin ja henkilöihin, jotka tarjoavat tukea ja opastusta autismin kirjoon kuuluville opiskelijoille oppilaitoksessasi ja sen ulkopuolella
- ▶ Tuo julkisesti esiin tietoa autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden menestymisestä korkeakouluopinnoissa, heidän toiveensa huomioiden. Tällä tavalla tarjotut roolimallit lisäävät todennäköisyyttä, että yhä useampi autismin kirjon ihminen hakeutuu opiskelijaksi korkeakouluun tulevaisuudessa

Välitön vaikuttaminen (Mitä voit tehdä tässä ja nyt)

Selvitä, millaisia saavutettavuusstrategioita, vammaisia opiskelijoita koskevia käytäntöjä ja autismiin tai vammaisuuteen liittyvää henkilöstön koulutusta on käytössä oppilaitoksessasi tällä hetkellä

20

Rohkaise henkilökuntaa kertomaan näkemyksiään siitä, kuinka vaikuttavia tällä hetkellä käytössä olevat tukitoimet ovat, ja kehoita tekemään parannusehdotuksia

Selvitä, mitkä organisaatiot tarjoavat koulutusta autismin kirjon opiskelijoiden kanssa toimimiseksi ja varmistu siitä, että henkilökuntasi, erityisesti opettajat sekä oppilashuolto, tietävät näistä koulutusmahdollisuuksista

Selvitä, mitkä yksiköt oppilaitoksessasi olisivat kiinnostuneita tutkimaan autismin kirjoon kuuluvia opiskelijoita ja kehittämään hyviä käytäntöjä. Keskustele heidän kanssaan keinoista arvioida ja kehittää nykyisiä palveluita

Kaikille sopiva opintojen suunnittelu

Universal Design for Learning (UDL)

Kaikille sopivan suunnittelun ajatus syntyi arkkitehtuurin piirissä, kun haluttiin painottaa suunnittelua, jossa otetaan huomioon laaja käyttäjäkunta, mukaan luettuna vammaiset. Kaikille sopiva opintojen suunnittelu tähtää siihen, että sitoudutaan tukemaan eri tyyppisiä opiskelijoita riippumatta heidän taustastaan, asemastaan tai toimintarajoitteistaan.

Yleinen väärinkäsitys on, että kaikille sopiva suunnittelu edistäisi ”yksi koko sopii kaikille”-tyyppistä ajattelua. Näin ei kuitenkaan ole. Todellisuudessa sillä tarkoitetaan vaihtoehtojen saatavuutta. Oppilaille annetaan useita vaihtoehtoisia tapoja osallistua opetukseen ja erilaisia keinoja todistaa omaa osaamistaan.

Kaikille sopivassa opintojen suunnittelussa suositetaan strategioita, jotka on ennakolta suunniteltu tukemaan erilaisia opintopolkuja sen sijaan, että jälkijättöisesti alettaisiin muuttaa jo olemassaolevia materiaaleja vastaamaan erityisryhmien tarpeita.

Esimerkki ennakoivasta suunnittelusta on se, että kaikille opiskelijoille tarjotaan vaihtoehtoisia tapoja antaa näyttöä osaamisestaan keinoilla, jotka parhaiten vastaavat heidän kommunikaatiokykyjään ja mieltymyksiään. Esimerkki jälkijättöisestä suunnittelusta on se, että olemassaolevien materiaalien ja tenttijärjestelyiden puitteissa tehdään kohtuullisia mukautuksia.

Lähde: Bublitz ym (2015), CAST (2011)

Lisätietoa löydät sivustosta
www.autism-uni.org

Tapauskuvauksia ja hyödyllisiä linkkejä Autism&Uni -projektiin osallistuneista maista

Olemme koonneet tapauskuvauksia autismin kirjoon kuuluvien opiskelijoiden tukemisesta projektiin osallistuneissa maissa. Nämä ovat esimerkkejä hyvistä käytännöistä, esimerkiksi palveluista, joissa organisaatio ylittää joiltain osin huomattavasti parempiin tuloksiin kuin muut samassa maassa.

Suomi

Tapauskuvaus

Omapolku ry / Omavoima –palvelut tuottaa yksilöllistä ohjausta ja valmennusta nuorille ja aikuisille, joilla on neurologisia erityispiirteitä, ja asiakaskunnassa on mukana myös autismin kirjoon kuuluvia korkeakouluopiskelijoita. Palveluissa tuetaan itsenäisen elämän taitoja, arjenhallintaa, opintojen suunnittelua sekä siirtymävaiheista kuten opintolinjan vaihtamisesta selviytymistä.

Organisaatio tarjoaa autismin kirjoa koskevaa tietoa oppilaitoksen työntekijöille, jotka kirjoittavat suosituksia erityisjärjestelyistä (kohutuullisista mukautuksista), ja ajaa yksittäisten opiskelijoiden asiaa auttaen heitä saamaan tarpeita vastaavaa tukea, erityisjärjestelyjä ja henkilökohtaisen oppimissuunnitelman.

Toisin kuin monet muut suomalaiset organisaatiot, Omavoima kerää systemaattisesti tietoa kutekin palvelua saavien autismin kirjoon kuuluvien asiakkaiden määristä, kerää palautetta palvelun tuloksellisuudesta käyttäen tähän tarkoitukseen suunniteltua kyselylomaketta, ja järjestää tapaamisia entisten asiakkaiden kanssa seurataksaan heidän hyvinvointiaan. Tämä mahdollistaa sen, että organisaatiolla kertyy tietoa tukitoimien vaikuttavuudesta suoma-

laisessa koulutus- ja palvelujärjestelmässä, ja se voi edetä kohti aidosti näyttöön perustuvaa ammattikäytäntöä. Tämä voisi rohkaista muita organisaatioita kokeilemaan samantyyppisiä palvelumalleja.

Yhteyshenkilö

Heidi Multanen

vastaava ohjaaja, Omavoima-palvelut

www.omavoima.info

Hyödyllisiä linkkejä

1. **Autismi- ja Aspergerliitto ry**
www.autismiliitto.fi
2. **Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa (ESOK)**
www.esok.fi
3. **Kansaneläkelaitos, Oma Väylä –hanke**
www.kela.fi/omavayla
4. **Omapolku ry, Omavoima neuropsykiatriset ohjaus- ja valmennuspalvelut**
www.omapolku.fi/omavoima
5. **Otus - säätiö, Korkeakoulujen saavutettavuus -selvitys 2016**
www.otus.fi/index.php/julkaisut/kaikki-julkaisut

Alankomaat

Tapauskuvaus

Handicap+Studie on Alankomaiden tärkein osaamiskeskus, joka tukee vammaisia opiskelijoita. Organisaatio toimii palvelujen ja informaation tuottajana oppilaitoksille.

Handikap&Studie -keskuksen tavoitteena on mahdollistaa vammaisten opiskelijoiden opiskeleminen heidän valitsemallaan korkeakoulutuksen alueella. Neuvojat auttavat määrittelemään, mikä opiskelijoille on tärkeintä, ja luovat opiskelijan kysymysten pohjalta ehdotuksia tukea ja opiskelua koskevista ratkaisuksista.

Organisaation keskeinen palvelumuoto on vaihtoehtoisten, joustavien oppimisreittien tukeminen. Tässä noudatetaan universaalin suunnittelun periaatteita (Universal Design for Learning). Opiskelijat kohdataan yksilöinä. Heidän yksilölliset ominaisuutensa huomioidaan, ja kukin voi seurata itselleen parhaiten soveltuvaa oppimispolkua.

Yhteyshenkilö

Eline Thijssen, Consultant
Nelleke den Boer, Advisor and Trainer
www.handicap-studie.nl

Puola

Tapauskuvaus

Jaś i Małgosia (JiM) tuottaa laadukasta tukea henkilöille, joilla on autismi tai muita vammoja. Organisaatio toteuttaa autismitietoisuutta edistäviä kampanjoita, kouluttaa opettajia ja terapeutteja koko maassa, sekä järjestää tukiryhmiä vanhemmille. JiM Therapy Centre tuottaa palveluja noin tuhannelle nuorelle henkilölle, joilla on autismi ja muita kehityksen häiriöitä. JiM -organisaation palvelut ovat asiakkaille täysin maksuttomia.

JiM on ainutlaatuinen Łódźin alueella, missä on vaikea löytää luotettavia diagnoosipalveluja tai ammatillista tukea opiskelijoille ja heidän perheilleen. Se on asiakkaiden arvostama keskus, joka koordinoi kaikkia näitä palveluja.

Yhteyshenkilö

Marta Charbicka
Director of the Children's Therapy Centre
www.jim.org

Hyödyllisiä linkkejä

1. Handicap+Studie
www.handicap-studie.nl
2. Nederlandse Vereniging voor Autisme
www.autisme.nl
3. STUMASS – Wonen voor studenten met ASS
www.stumass.nl
4. Landelijk Netwerk Autisme
www.landelijknetwerkautisme.nl

Hyödyllisiä linkkejä

1. Fundacja Jaś i Małgosia w Łodzi
www.jim.org/fundacja
2. Fundacja Synapsis w Warszawie synapsis.org.pl
3. Stowarzyszenie Dalej Razem w Zielonej Górze
www.dalejrazem.pl
4. Stowarzyszenie Uczymy się żyć razem w Opolu
www.autyzmopole.pl
5. Navicula - Centrum diagnozy i terapii autyzmu w Łodzi
www.navicula.pl

Espanja

Tapauskuvaus

Autismo Burgos –järjestöllä on oma autismin kirjoon kuuluville opiskelijoille tarkoitettu palveluohjelma, joka tarjoaa kattavan opastuksen. Tähän sisältyy yksityiskohtainen ohjeistus tuen hakemiseen korkeakoulussa, ja tukea ensimmäisen vuoden aikana kaikkien opiskelokokemuksen osa-alueiden käsittelemiseksi. Prosessi käsittää opintoneuvontaa, mukautuksia pääsykokeissa, yhteistyötä korkeakoulujen toimintarajoitteisille opiskelijoille suunnattujen palvelujen kanssa, tiedottamista stipendeistä sekä akateemista tukea.

Opiskelijalle tehdään opintojen alkuvaiheessa yksilöllinen oppimissuunnitelma. Hänelle muun muassa osoitetaan avustaja, tarjotaan tukea päivittäisen työskentelyaikataulun luomiseen, autetaan löytämään oikea apu korkeakoulu-ympäristössä, tuetaan tekemän päätöksiä diagnoosin paljastamisesta opiskelutovereille, ja häntä viedään tutustumiskierroksille kampuksella.

Yhteyshenkilö

María Merino

Psychologist

www.autismoburgos.org

Iso-Britannia

Tapauskuvaus

Sheffieldin yliopisto palkkaa toimintarajoitteisia opiskelijoita vertaisasiantuntijoiksi nimikkeellä 'Disability Champion'. Heille maksetaan siitä, että he puhuvat nykyisille ja tuleville opiskelijoille suunnatuissa koulujen ja yliopiston tapahtumissa tukimuodoista, joita korkeakoulutasolla on tarjolla. He myös tarjoavat siirtymävaiheen tukea uusille autismin kirjoon kuuluville opiskelijoille e-mentorointihankkeen ja yksipäiväisen siirtymätapahtuman puitteissa.

Tämä antaa opiskelijoille mahdollisuuden käsitellä monia kysymyksiä ja huolenaiheita keskustelemalla tämänhetkisten opiskelijoiden (sekä henkilökunnan) kanssa ennen lukukauden alkua. Vaikka kaikki autismin kirjoon kuuluvat opiskelijat eivät ehkä halua viettää aikaa muiden autismin kirjoon kuuluvien kanssa, monien mielestä on hyödyllistä tavata muita, jotka aloittavat opintojaan samaan aikaan. Samoin voi olla hyödyllistä tavata niitä, jotka ovat pidemmällä opinnoissaan ja pärjäävät hyvin, koska näin voi oppia korkeakoulussa selviytymisen ja menestymisen kannalta tärkeitä asioita.

Yhteyshenkilö

Gayle McKay,

Disability Transition Officer

www.sheffield.ac.uk/disability

Hyödyllisiä linkkejä

1. Confederación Autismo España
www.autismo.org.es
2. Federación Autismo Castilla y León
www.autismocastillayleon.com
3. Autismo Burgos
www.autismoburgos.es
4. Asociación Española de Profesionales del Autismo (AETAPI)
www.aetapi.org

Hyödyllisiä linkkejä

1. National Autistic Society
www.autism.org.uk
2. ASD Wales
www.asdinfowales.co.uk
3. Scottish Autism
www.scottishautism.org
4. Autism Northern Ireland
www.autismni.org
5. Autism West Midlands
www.autismwestmidlands.org.uk

Oppaan kirjoittajista

► **Dr Marc Fabri,**
Leeds Beckett
University,
Iso-Britannia

Marc on Autism&Uni –projektin johtaja. Hän on avustavaan teknologiaan erikoistunut luennoitsija ja tutkija. Hänen tutkimuksensa painopisteet ovat osallistavissa suunnittelumenetelmissä, käyttäjäkokemuksen arvioinnissa ja positiivisten käyttäytymismallien omaksumisen tukemisessa.

► **Penny Andrews,**
Leeds Beckett
University,
Iso-Britannia

Penny on Autism&Uni –projektin tutkimusavustaja ja jatko-opiskelija Sheffieldin yliopistossa, missä hän tutkii sosiaalisia verkostoja akateemisessa maailmassa. Hän on myös kirjoittaja, taiteilija, esiintyjä ja pikajuoksija, ja hänellä on kirjastoalan tutkinto. Hän sai autismin kirjon diagnoosin opiskeluaikanaan.

► **Heta Pukki,**
Keskuspuiston
ammattiopisto
Helsinki

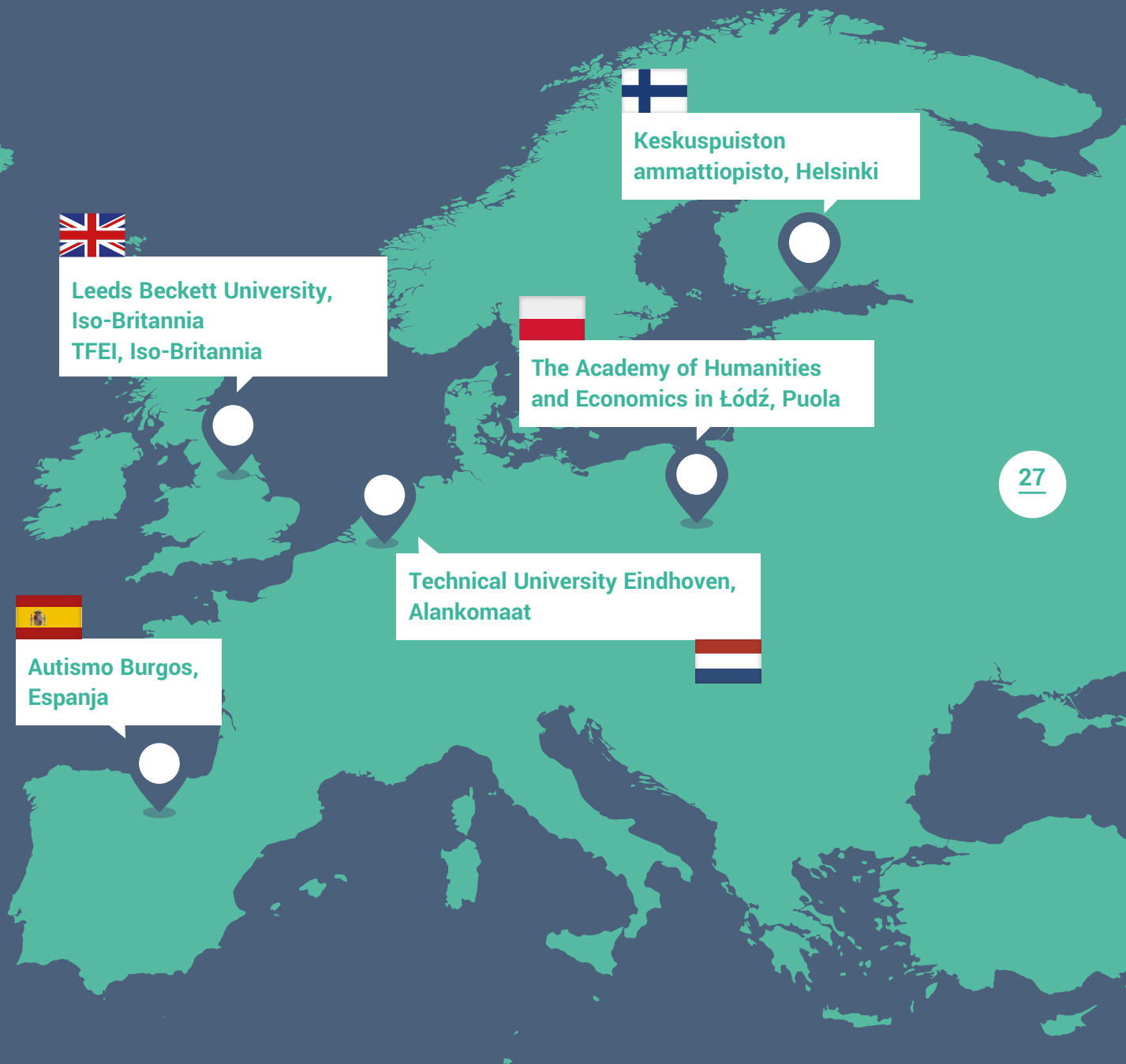
Hetan työ Autism&Uni –projektissa on keskittynyt tuloksista tiedottamiseen sekä kulttuuristen viitekehysten ja palvelusysteemien välisten erojen analysointiin. Hänellä on tutkimukset autismin kirjolle suunnatussa erityisopetuksessa sekä biologiassa. Heta on autismin kirjolla ja on toiminut aihepiirin parissa yli kahdeksantoista vuoden ajan kirjoittajana, kääntäjänä, kouluttajana, projektityöntekijänä ja järjestöaktiivina.

Kiitämme seuraavia henkilöitä heidän panoksestaan ja kommentistaan:

Antti Aavikko, Jan-Mikael Fredriksson, Daria Modrzejewska, Amanda Szukalska, Paul Quantock, Natasha Stash, Alejandro Montes García, María Merino, Miguel Lanco, Christian García, Roy Houtkamp, Harriet Cannon, Kate Dean, Kate Myers, Matt Tucker, Danny Gallacher, Steven Chamberlain, Diane McClymont

Autism&Uni (AUTHEW) –projekti sai rahoitusta Euroopan Komissiolta. Tämä julkaisu heijastelee vain kirjoittajien näkemyksiä, eikä Komissio ole vastuussa mistään julkaisun sisältämän informaation mahdollisista käyttötavoista.

Projektikumppanit

Baines, A.D., 2012. Positioning, strategizing, and charming: how students with autism construct identities in relation to disability. *Disability & Society* 27, 547–561. doi:10.1080/09687599.2012.662825

Broek, A. van den, Muskens, M., Winkels, J., 2012. Studeren met een functiebeperking 2012. De relatie tussen studievoortgang, studieuitval en het gebruik van voorzieningen. Eindmeting onderzoek 'Studeren met een functiebeperking'. Onderzoek in opdracht van Ministerie van OCW

Bublitz, D., Wong, V., Donachie, A., Brooks, P.J., Gillespie-Lynch, K. 2015. Applying Universal Design to build supports for college students with autism spectrum disorder, in Roberta V. Nata (Ed.), *Progress in Education*, vol 36, Nova Publishing, 1-24

CAST, 2011. Universal Design for Learning Guidelines version 2.0. Wakefield, MA. Retrieved from <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines/downloads>

Davidson, J., Henderson, V.L., 2010. "Coming out" on the spectrum: autism, identity and disclosure. *Social & Cultural Geography* 11, 155–170. doi:10.1080/14649360903525240

HESA, 2013. Table 14 - First year UK domiciled HE students by level of study, sex, mode of study and disability 2012/13.

Huws, J.C., Jones, R.S.P., 2008. Diagnosis, disclosure, and having autism: An interpretative phenomenological analysis of the perceptions of young people with autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disability* 33, 99–107. doi:10.1080/13668250802010394

Kenny, L., Hattersley, C., Molins B., Buckley, B., Povey, C., Pellicano, E., 2015. How Should We Describe Autism? Perspectives from the UK Autism Community. IMFAR conference, Salt Lake City, US

Madriaga, M., 2010. "I avoid pubs and the student union like the plague": Students with Asperger Syndrome and their negotiation of university spaces. *Children's Geographies* 8, 39–50. doi:10.1080/14733280903500166

Morris, C., 2011. The Aspect project: Working together to enhance the learning experiences of students with Asperger syndrome at the University of Brighton, in: *Partnerships: Articles from the Learning and Teaching Conference 2010*. University of Brighton Press.

Ratcliffe, R., 2014. Helping students with Asperger's prepare for university life. *The Guardian*, UK, <http://www.theguardian.com/education/2014/sep/09/students-aspergers-ready-university-life>

The NHS Information Centre, Community and Mental Health Team, Brugha, T. et al, 2012. Estimating the prevalence of autism spectrum conditions in adults: extending the 2007 Adult Psychiatric Morbidity Survey. Leeds: NHS Information Centre for Health and Social Care

Tobajas, F., De Armas, V., Cabello, M.D., Grijalvo, F., 2014. Supporting students with special needs at university through peer mentoring, in: *Global Engineering Education Conference (EDUCON), 2014 IEEE*. IEEE, pp. 701–705.

“Keskeytin opintoni ensimmäisessä yliopistossani. En pystynyt saamaan selvää, missä minun piti olla tai mitä minulta odotettiin. Sosiaalisesti tilanne oli hyvin vaikea, eikä minulla ollut ystäviä, ainoastaan paljon ihmisiä, jotka käyttivät minua hyväkseen. Olin todella suurissa vaikeuksissa, ja lopulta kärsin vakavan psyykkisen romahduksen.

En ollut silloin valmis yliopistoon. En pystynyt elämään itsenäisesti altistumatta vaaroille. Se oli kauheaa, vaikka olenkin hyvin älykäs, tilanteen vaatimat sosiaaliset ja organisointitaidot eivät olleet kykyjeni rajoissa.

Toinen yritykseni opiskella onnistui paljon paremmin. Suoritin tutkintoni pikavauhtia kahdessa vuodessa, ja eräs poikkeuksellinen henkilö osoitti minulle, mitä todellinen ystävyys oli, ensimmäistä kertaa elämässäni.”

(entinen opiskelija, Iso-Britannia)

Lisätietoa löydät sivustosta
www.autism-uni.org

autism&uni

Autismi&Uni (AUTHEW) -projekti on saanut rahoitusta Euroopan Komissiolta. Tämä julkaisu heijastelee vain kirjoittajien näkemyksiä, eikä Komissio ole vastuussa mistään sen sisältämän informaation mahdollisista käyttötavoista.

Rahoituspäätöksen viite 539031-LLP-1-2013-1-UK-ERASMUS-ESIN